

Sygn. akt III CZ 107/22

POSTANOWIENIE

Dnia 18 maja 2022 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jacek Grela (przewodniczący)

SSN Ewa Stefańska (sprawozdawca)

SSN Mariusz Załucki

w sprawie z powództwa A. Ł. i K. Ł.
przeciwko U. spółce akcyjnej w W.
o zapłatę,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Cywilnej
w dniu 18 maja 2022 r.,
zażalenia powodów
na wyrok Sądu Okręgowego w Poznaniu
z dnia 1 września 2021 r., sygn. akt X Ga 955/21,

**uchyla zaskarżony wyrok, pozostawiając rozstrzygnięcie
o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu
kończącym postępowanie w sprawie.**

UZASADNIENIE

Wyrokiem z dnia 1 września 2021 r. Sąd Okręgowy w Poznaniu, na skutek apelacji pozwanego, uchylił zaskarżony wyrok Sądu Rejonowego Poznań Stare Miasto w Poznaniu z dnia 7 maja 2021 r. (sygn. akt X GC 360/18) i przekazał sprawę temu Sądowi do ponownego rozpoznania.

W uzasadnieniu Sąd Okręgowy za trafny uznał zarzut nierozpoznania istoty sprawy, gdyż Sąd I instancji nie rozważył należycie kwestii uprawnienia powodów do żądania zapłaty odszkodowania od pozwanego jako ubezpieczyciela sprawcy szkody. Wskazał, że pozwany podnosił zarzuty dotyczące skuteczności nabycia przez

poprzednika prawnego powodów przedmiotowego pojazdu, co stanowiło podstawę odmowy wypłaty odszkodowania w postępowaniu likwidacyjnym. Sąd I instancji wprawdzie ustalił na podstawie kopii dowodu rejestracyjnego, że poszkodowany był właścicielem pojazdu, jednak w dalszej części uzasadnienia wskazał, że był on jego posiadaczem samoistnym, odwołując się do domniemania z art. 341 k.c. Jednocześnie Sąd Rejonowy oddalił wnioski dowodowe pozwanego zamierzające do obalenia powyższego domniemania, a w konsekwencji uniemożliwił pozwanemu wykazanie, że poszkodowanemu nie przysługiwała własność uszkodzonego samochodu. Uzasadniając swoją decyzję procesową Sąd I instancji stwierdził, że stan faktyczny sprawy znajduje potwierdzenie w innych przeprowadzonych już dowodach, np. niekwestionowanych dokumentach dołączonych do pozwu, przy czym nie wskazał jakie były to dokumenty i jakie okoliczności na ich podstawie przyjął za udowodnione lub bezsporne.

Sąd Okręgowy ocenił takie uzasadnienie jako błędne, ponieważ pozwany zakwestionował dokumenty potwierdzające - zdaniem powodów - własność uszkodzonego samochodu. Były nimi dołączone do pozwu: umowa kupna uszkodzonego samochodu, nieczytelny dowód rejestracyjny i nieczytelny dokument z karty 55 akt. Na ich podstawie, wobec stanowiska procesowego pozwanego, nie sposób było przyjąć, że legitymacja procesowa powodów została wykazana. Pozwany oponował przeciw postanowieniom dowodowym Sądu I instancji, składając stosowne zastrzeżenia w trybie art. 162 k.p.c., co uprawniało pozwanego do podniesienia zarzutów apelacyjnych związanych z nieuzasadnionym ograniczeniem postępowania dowodowego. Sąd odwoławczy podkreślił również, że sam Sąd Rejonowy nie zajął jednoznacznego stanowiska, czy poszkodowany był posiadaczem, czy właścicielem uszkodzonego pojazdu.

Zdaniem Sądu Okręgowego, w przedmiotowej sprawie celowe jest przeprowadzenie dowodów z zeznań świadka A. K. oraz korespondencji e-mail dotyczącej zbycia uszkodzonego pojazdu przez jego poprzednią właścicielkę, która powinna zostać przetłumaczona na język polski. Dlatego uchylił zaskarżony wyrok i wskazał, że przy ponownym rozpoznaniu sprawy Sąd Rejonowy powinien przeprowadzić postępowanie dowodowe w opisanym wyżej zakresie, a następnie - w zależności od jego przebiegu - ustalić istnienie ewentualnego uprawnienia

poszkodowanego do uszkodzonego pojazdu i w zależności od jego statusu (właściciel, posiadacz art. 169 k.c.) powinien ocenić, czy powodowie jako następcy prawni poszkodowanego są uprawnieni do domagania się od pozwanego jako ubezpieczyciela sprawcy szkody wypłaty odszkodowania.

W zażaleniu powodowie zarzucili naruszenie przepisu art. 386 § 4 k.p.c. poprzez jego niewłaściwe zastosowanie w niniejszej sprawie, polegające na błędnym przyjęciu, że Sąd Rejonowy nie rozpoznał istoty sprawy, co miało wpływ na treść orzeczenia poprzez uchylenie wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy temu Sądowi do ponownego rozpoznania. Powodowie zażądali uchylenia zaskarżonego orzeczenia w całości i przekazania sprawy Sądowi II instancji do ponownego rozpoznania, z pozostawieniem temu Sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania zażaleniowego.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

W postępowaniu wywołanym wniesieniem zażalenia na podstawie art. 394¹ § 1¹ k.p.c., Sąd Najwyższy bada jedynie, czy Sąd II instancji prawidłowo przyjął, że zachodzi przyczyna uzasadniająca uchylenie wyroku Sądu I instancji i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania, objęta art. 386 § 2 i § 4 k.p.c. Zażalenie nie może zmierzać do oceny zasadności żądania pozwu, ani apelacji, czy merytorycznego stanowiska prawnego Sądu II instancji. Dokonywana kontrola ma zatem charakter formalny.

Do nierozpoznania istoty sprawy, o którym mowa w art. 386 § 4 k.p.c., dochodzi wtedy, gdy rozstrzygnięcie Sądu pierwszej instancji nie odnosi się do tego, co było przedmiotem sprawy, gdy sąd ten zaniechał zbadania materialnej podstawy żądania albo merytorycznych zarzutów strony, bezpodstawnie przyjmując, że istnieje przesłanka materialnoprawna lub procesowa unicestwiająca roszczenie. Postępowanie apelacyjne obejmuje natomiast merytoryczne rozpoznanie sprawy, sąd odwoławczy rozpoznaje sprawę na nowo, w związku z tym uwzględnienie apelacji powinno - zgodnie z art. 386 § 1 k.p.c. - prowadzić w zasadzie do zmiany zaskarżonego wyroku i wydania orzeczenia rozstrzygającego w granicach zaskarżenia o żądaniu pozwu, a wyjątkowo do uchylenia wyroku. W judykaturze Sądu Najwyższego wyjaśniono, że o nierozpoznaniu istoty sprawy nie świadczy potrzeba

poczynienia nowych ustaleń co do okoliczności faktycznych sprawy, choćby decydujących z punktu widzenia kierunku jej rozstrzygnięcia (zob. uchwałę Sądu Najwyższego składu 7 sędziów - zasada prawna z dnia 31 stycznia 2008 r., III CZP 49/07, OSNC 2008, nr 6, poz. 55, postanowienia Sądu Najwyższego: z dnia 18 listopada 2016 r., niepubl., z dnia 25 września 2020 r., IV CZ 52/20, z dnia 4 sierpnia 2020 r., IV CZ 47/20, niepubl., z dnia 27 sierpnia 2020 r., IV CZ 28/20, niepubl.).

Zaskarżone orzeczenie Sądu Okręgowego nie spełnia wskazanych kryteriów. Sąd Rejonowy rozpoznał żądanie pozwu, przeprowadził dowody, które uznał za istotne. Sąd Okręgowy wskazał jedynie na braki w postępowaniu dowodowym i konieczność przeprowadzenia określonych dowodów. Wytykane Sądowi I instancji uchybienia dotyczą rozpoznania sporu w sposób, który Sąd Okręgowy uznał za nieprawidłowy. W takiej sytuacji Sąd II instancji, jako sąd działający w ramach apelacji pełnej, obowiązany był naprawić dostrzeżone wadliwości, ustalając legitymację powodów do dochodzenia roszczenia wskazanego w pozwie. W tym celu powinien sam rozważyć zgromadzony materiał dowodowy i ewentualnie dokonać jego uzupełnienia.

Mając powyższe na względzie Sąd Najwyższy uchylił zaskarżony wyrok i pozostawił rozstrzygnięcie o kosztach postępowania zażaleniowego w orzeczeniu kończącym postępowanie w sprawie, orzekając na podstawie art. 394¹ § 3 w zw. z art. 398¹⁵ § 1 k.p.c. oraz art. 108 § 2 w zw. z art. 398²¹ i art. 394¹ § 3 k.p.c.

[as]